

Титаренко К.І.

курсант 1-го курсу Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Савченко А.В.**, завідувач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

Біткоїн: предмет злочину чи ні?

За останні шість-сім років криптовалюта (зокрема, Bitcoin) набула неабиякої популярності не тільки в інформаційному, а й у фінансово-економічному просторі. Наразі вона є легалізованим способом платежів у низці країн світу. У зв'язку з цим виникає питання про її статус в Україні у контексті віднесення чи невіднесення до предмету конкретного злочину.

Предмет злочину – це факультативна ознака об'єкта злочину, яка являє собою речі (фізичні утворення) матеріального світу, з приводу яких чи у зв'язку з якими вчинюється злочин [1, с. 14]. Для деяких злочинів (або їх груп, наприклад, злочинів проти власності) предмет має особливе значення, оскільки безпосередньо впливає на їх кваліфікацію та відмежування від суміжних посягань. Яке ж кримінально-правове становище крипто валюти (Bitcoin) при цьому?

А. Нізельський та В. Чуприна пишуть наступне: «Коли мова заходить про регулювання біткойнів та інших криптовалют в Україні, у першу чергу згадують про роз'яснення НБУ щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти Bitcoin» від 10.11.2014, в якому зазначено, що: «Національний банк України розглядає «віртуальну валюту/криптовалюту» Bitcoin як грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства». Через місяць був оприлюднений лист № 29-208/72889 від 08.12.2014, у якому НБУ зазначив, що уповноважені банки не мають правових підстав для зарахування іноземної валюти, отриманої від продажу Bitcoin за кордоном, а також застеріг громадян та юридичних осіб від використання віртуальних валют для обміну на товари або грошові кошти. На думку НБУ, це пов'язано з ризиком повної втрати коштів, що задіяні у таких операціях, а також ризиком залучення вказаних вище осіб до діяльності, пов'язаної з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму» [2].

За суттю Bitcoin (як й інша криптовалюта) – це електронна валюта, яка не має централізованого управління та емітентів (транзакції із цифровим підписом між двома вузлами передаються до всіх вузлів мережі peer-to-peer, а самі дані про переміщення коштів зберігаються у розподіленій базі даних), але водночас вона має безліч переваг в порівнянні з золотом, наприклад, обмежена кількість. І якщо в Україні Bitcoin поки що не визнається ні товаром (рішення Дарницького районного суду Києва у справі № 753/599/16-ц від 24.03.2016, яке набрало законної сили 12.10.2016), ні засобом платежу, то водночас він може бути визнаний предметом неправомірної вигоди (зокрема, вигодою нематеріального чи негрошового характеру), а отже й предметом злочину.

Поряд із цим, хотілося б звернути увагу, що віднесення Bitcoin до предмету злочину взагалі може ґрунтуватися на концепціях, які виробили відомі українські науковці. Зокрема, П.Л. Фріс, предметом злочину визнає об'єкти зовнішнього світу, шляхом дії на які вчиняється посягання на об'єкт злочину [3, с. 71], а А.А. Музика та Є.В. Лашук – матеріальні цінності (котрі людина може сприймати органами чуття чи фіксувати спеціальними технічними засобами), з приводу яких та шляхом безпосереднього впливу на які (або без такого впливу) вчиняється злочинне діяння [4, с. 110].

З цього випливає, що Bitcoin може вважатися предметом злочину, оскільки він є такою цінністю, яка принаймні може сприйматися органами чуття чи фіксуватися спеціальними технічними засобами.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – К. : Юрінком Інтер, 2017. – 1104 с.
2. Нізельський А., Чуприна В. Законодавча неврегульованість прогресу. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/zakonodavcha-nevregulovanist-progresu.html> (дата звернення: 23.10.2017).
3. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. для студ. вищ. навч. заклад. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ, 2009. 512 с.
4. Музика А. А., Лашук Є. В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія. Київ, 2011. 192 с.